Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

17. září 2015 *

„Kasační opravný prostředek — Hospodářská soutěž — Kartelové dohody — Trh parafínových vosků — Trh parafínového gáče — Protiprávní jednání spáchané dceřinou společností stoprocentně vlastněnou mateřskou společností — Domněnka rozhodujícího vlivu vykonávaného mateřskou společností na dceřinou společnost — Odpovědnost mateřské společnosti vyplývající výlučně z protiprávního jednání její dceřiné společnosti — Rozsudek týkající se snížení částky pokuty uložené dceřiné společnosti — Účinky na právní postavení mateřské společnosti“

Ve věci C-597/13 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podaný dne 22. listopadu 2013,

Total SA, se sídlem v Courbevoie (Francie), zastoupená E. Morgan de Riverym a E. Lagathuem, avocats,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka),

přičemž další účastnicí řízení je:

Evropská komise, zastoupená E. Gippini Fournierem a P. Van Nuffelem, jako zmocněnci,

žalovaná v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení T. von Danwitz, předseda senátu, A. Rosas, E. Juhász (zpravodaj), D. Šváby a A. Prechal, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: V. Tourrès, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. ledna 2015,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 26. března 2015,

vydává tento

* Jednací jazyk: francouzština.

Rozsudek

1 Svým kasačním opravným prostředkem Total SA (dále jen „Total“) navrhuje zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie, Total v. Komise (T-548/08, EU:T:2013:434, dále jen „napadený rozsudek“), kterým Tribunál zamítl její žalobu směřující k částečnému zrušení rozhodnutí Komise C (2008) 5476 final ze dne 1. října 2008 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/39.181 – Svíčkové vosky) (shrnutí uveřejněno v Úř. věst. C 295, s. 17, dále jen „sporné rozhodnutí“), a podpůrně ke zrušení nebo snížení pokuty, která jí byla uložena.

Skutečnosti předcházející sporu a sporné rozhodnutí

2 Napadený rozsudek obsahuje následující zjištění:

„1 [Sporným] rozhodnutím [Evropská] komise konstatovala, že žalobkyně […] a její téměř stoprocentně vlastněná dceřiná společnost, Total France SA [dále jen „Total France“] spolu s dalšími podniky porušily čl. 81 odst. 1 [ES] a článek 53 odst. 1 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP) [ze dne 2. května 1992 (Úř. věst. L 1, s. 3)] tím, že se účastnily kartelové dohody na trhu s parafínovými vosky v rámci EHP a na německém trhu s parafínovým gáčem.

2 Osobami, jimž je určeno [sporné] rozhodnutí jsou následující společnosti: […], jakož i žalobkyně a její dceřiná společnost […]

3 Parafínové vosky se vyrábějí v rafineriích ze surové ropy. Používají se k výrobě produktů, jako jsou svíčky, chemikálie, pneumatiky a výrobky automobilového průmyslu, jakož i v odvětví pryže, obalů, lepidel a žvýkaček (bod 4 odůvodnění [sporného] rozhodnutí).

4 Parafínový gáč je surovina potřebná k výrobě parafínových vosků. Vyrábí se v rafineriích jako vedlejší produkt při výrobě mazacích olejů ze surové ropy. Prodává se také konečným uživatelům, například výrobcům dřevotřískových desek (bod 5 odůvodnění [sporného] rozhodnutí).

5 Komise zahájila šetření poté, co ji [jedna společnost] v dopise ze dne 17. března 2005 informovala o existenci kartelové dohody […] (bod 72 odůvodnění [sporného] rozhodnutí).

6 Dne 28. a 29. dubna 2005 provedla Komise podle čl. 20 odst. 4 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst 2003, L 1 s. 1) šetření na místě v prostorách […] Total [France] (bod 75 odůvodnění [sporného] rozhodnutí).

7 Pokud jde o společnost Total France, kontroly byly provedeny na základě rozhodnutí Komise ze dne 18. dubna 2005, které žalobkyni a všem podnikům, které přímo či nepřímo kontroluje, včetně společnosti Total France, nařizuje podrobit se kontrole na základě článku 20 odst. 4 nařízení č. 1/2003 […].

8 Rozhodnutí [Komise] o kontrole [ze dne 18. dubna 2005] bylo společnosti Total France oznámeno dne 28. dubna 2005. Žalobkyni nebylo sděleno.

9 Společnosti Total France byly doručeny žádosti Komise o informace dne 3. listopadu 2005 a dne 27. listopadu 2006 a tato společnost na ně odpověděla dne 23. prosince 2005 a dne 13. prosince 2006. Dne 30. ledna 2007 obdržela od Komise doplňující otázky, na které odpověděla dne 4. dubna 2007.

10 Dne 29. května 2007 zaslala Komise oznámení námitek [osobám, kterým je určeno sporné rozhodnutí] včetně žalobkyně a společnosti Total France (bod 85 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

11 Dopisem ze dne 13. srpna 2007 žalobkyně odpověděla na oznámení námitek […].

12 Dne 10 a 11. prosince 2007 Komise uspořádala slyšení, kterého se žalobkyně zúčastnila.

13 Po slyšení žalobkyně obdržela několik žádostí Komise o informace. Žádosti ze dne 21. prosince 2007 a 29. května 2008 se týkaly obratu žalobkyně a společnosti Total France, zvláště na trzích parafínových vosků a parafínového gáče. Žádost ze dne 4. dubna 2008 se týkala skutkové podstaty protiprávního jednání, kterého se zúčastnila Total France. Žalobkyně, která odpověděla dne 20. února, 8. dubna a 10. června 2008, uvedla, že nevěděla o protiprávním jednání vytýkaném společnosti Total France.

14 Podle [sporného] rozhodnutí se zaměstnanci společnosti Total France podíleli na protiprávním jednání po celou dobu jeho trvání. Komise tedy shledala společnost Total France přímo odpovědnou z důvodu její účasti na kartelové dohodě (body 555 a 556 odůvodnění [sporného] rozhodnutí). Komise potvrdila, že žalobkyně vlastnila přinejmenším 98 % základního kapitálu společnosti Total France a na základě toho bylo možné předpokládat, že uplatňovala rozhodující vliv na chování společnosti Total France, neboť obě společnosti byly součástí téhož podniku (body 557 až 559 [sporného] rozhodnutí). V odpovědi na písemnou otázku Tribunálu týkající se totožnosti ostatních vlastníků společnosti Total France žalobkyně uvedla, že nepřímo vlastnila i zbylou část základního kapitálu této společnosti. V průběhu řízení se tedy ukázalo, že Total France byla dceřinou společností, která byla během sporného období stoprocentně vlastněná žalobkyní.

15 Pokuty uložené v projednávaném případě byly vypočteny na základě pokynů pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (Úř. věst. C 210, s. 2) […], platných v okamžiku doručení oznámení námitek [osobám, kterým je určeno sporné rozhodnutí].“

3 Články 1 a 2 sporného rozhodnutí stanoví:

„Článek 1

Následující podniky porušily čl. 81 odst. 1 [ES] a od 1. ledna 1994 článek 53 Dohody o EHP tím, že se během uvedených období účastnily trvající dohody nebo jednání ve vzájemné shodě v odvětví parafínových vosků na společném trhu a od 1. ledna 1994 v rámci EHP:

[…]

Total France […]: od 3. září 1992 do 28. dubna 2005; a

Total […]: od 3. září 1992 do 28. dubna 2005.

Pokud jde o následující podniky, protiprávní jednání se v uvedených obdobích týká rovněž parafinového gáče prodávaného konečným zákazníkům na německém trhu:

Total France […]: od 30. října 1997 do 12. května 2004; a

Total […]: od 30. října 1997 do 12. května 2004.

[…]

Článek 2

Za protiprávní jednání uvedené v článku 1 se ukládají následující pokuty:

[…]

Total France […] společně a nerozdílně se společností Total […]: 128 163 000 [eur].“

4 V bodě 577 odůvodnění sporného rozhodnutí Komise konstatovala, že většina argumentů společnosti Total je založena na způsobilosti dceřiné společnosti jednat samostatně v rámci běžného řízení obchodních činností. V bodě 578 odůvodnění sporného rozhodnutí Komise uvedla posouzení týkající se pojmu „samostatné řízení“ dceřiné společnosti, zejména posouzení, podle kterého „výkon rozhodujícího vlivu na obchodní politiku dceřiné společnosti nevyžaduje každodenní zasahování do provozního vedení dceřiné společnosti“.

5 V témže bodě odůvodnění Komise dodala toto:

„[Total] však přiznává, že hraje roli institucionální koordinace a kontroly strategického směrování a má pravomoc schválit či neschválit nejvýznamnější investice nebo každou podstatnou změnu činností v rámci skupiny. To prokazuje, že [Total] jako mateřská společnost má určitý zájem a hraje ve vztahu ke svým dceřiným společnostem roli akcionáře, který chce chránit své finanční zájmy vlastníka a své zájmy v oblasti obchodní strategie. [Total] také uvádí některé další oblasti, jako jsou politika lidských zdrojů, vedení konsolidovaného účetnictví a určování daňové politiky skupiny, a některé další horizontální provozní úkoly, jako například průmyslová bezpečnost, životní prostředí, správa finančních prostředků v souladu s etickými pravidly, činnosti týkající se financování atd., o kterých rozhoduje [Total] jménem celé skupiny.“

6 V bodech 579 až 582 odůvodnění sporného rozhodnutí Komise přezkoumala argumenty společnosti Total vycházející z neexistence překrývání odpovědnosti za řízení mezi mateřskou a dceřinou společností, ze skutečnosti, že dceřiná společnost nikdy nedostala od mateřské společnosti pokyny k politice, kterou má uplatňovat v souvislosti s uváděním parafinových vosků na trh, dále ze skutečnosti, že dceřiná společnost nikdy neinformovala mateřský podnik o svých aktivitách na dotčeném trhu a konečně ze skutečnosti, že parafinový vosk je jak pro dceřinou společnost, tak pro mateřskou společnost jen velmi okrajovou činností. V bodě 585 odůvodnění sporného rozhodnutí Komise dospěla k závěru, že argumenty předložené společností Total nestačí na to, aby vyvrátily domněnku existence rozhodujícího vlivu vyplývajícího z toho, že přímo nebo nepřímo vlastní téměř celý kapitál své dceřiné společnosti Total France.

Napadený rozsudek

7 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 16. prosince 2008 navrhovatelka navrhla zrušení sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž se jí týká, přičemž na podporu svých návrhových žádání uvedla sedm žalobních důvodů. Podpůrně také navrhovala zrušení nebo snížení pokuty, která jí byla uložena společně a nerozdílně se společností Total France a v této souvislosti uvedla dva důvody. Za tímto účelem navrhovatelka v podstatě tvrdila, že nemohla vykonávat rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti a že se tedy její dceřiná společnost na trhu chovala samostatně. V důsledku toho, jelikož sama nebyla do protiprávního kartelové dohody zapojena, nelze jí přičítat protiprávní jednání její dceřiné společnosti. Navrhovatelka kromě toho zpochybnila dobu trvání protiprávního jednání, kterého se dopustila její dceřiná společnost, jak byla určena Komisí. Tribunál napadeným rozsudkem všechny tyto žalobní důvody zamítl.

8 V bodě 73 napadeného rozsudku Tribunál doslovně převzal posouzení Komise uvedená v bodě 578 odůvodnění sporného rozhodnutí. V bodech 74 až 99 napadeného rozsudku zkoumal každé tvrzení společnosti Total, pokud jde o samostatnost jednání její dceřiné společnosti a v bodě 102 napadeného rozsudku měl za to, že se Komise právem domnívala, že se žalobkyni nepodařilo vyvrátit domněnku, podle které uplatňovala rozhodující vliv na obchodní politiku své dceřiné společnosti.

9 V bodech 215 až 219 napadeného rozsudku Tribunál zkoumal argumenty společnosti Total týkající se doby trvání účasti její dceřiné společnosti na protiprávním jednání a v bodě 224 napadeného rozsudku rozhodl:

„Tribunál v rámci výkonu pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci dospěl k závěru, že žalobkyně neprokázala žádnou chybu nebo nesrovnalost v napadeném rozhodnutí, která by odůvodňovala zrušení nebo snížení pokuty, která jí byla uložena. Domnívá se také, že s ohledem na všechny okolnosti projednávané věci, zvláště závažnost a dobu trvání protiprávního jednání žalobkyně, je výše pokuty, která byla žalobkyni uložena, přiměřená."

Rozsudek Total Raffinage Marketing v. Komise (T-566/08, EU:T:2013:423, dále jen „rozsudek Total France")

10 Rozsudkem Total Raffinage Marketing v. Komise (T-566/08, EU:T:2013:423), vydaným téhož dne jako rozsudek napadený v projednávané věci, Tribunál snížil na částku 125 459 842 eur pokutu uloženou dceřiné společnosti Total France, jejíž právní nástupkyní je Total Raffinage Marketing SA, a ve zbývající části zamítl žalobu, kterou posledně uvedená společnost podala souběžně se žalobou společnosti Total, své mateřské společnosti. Tribunál měl za to, že Komise při určení násobícího koeficientu odrážejícího dobu trvání účasti společnosti Total France na protiprávním jednání porušila zásady proporcionality a rovného zacházení tím, že období účasti 7 měsíců a 28 dní v případě parafinových vosků a období účasti 6 měsíců a 12 dní v případě parafinového gáče pokládala za účast v trvání celého jednoho roku. Naproti tomu Tribunál v napadeném rozsudku ve stejné míře nesnížil pokutu uloženou společnosti Total.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

11 Kasační opravný prostředek obsahuje šest důvodů kasačního opravného prostředku. V prvním a třetím důvodu navrhovatelka tvrdí, že ačkoli je její odpovědnost zcela odvozena od odpovědnosti její dceřiné společnosti, Tribunál v jejím případě nesnížil stejným způsobem pokutu uloženou její dceřiné společnosti, jako v případě této dceřiné společnosti. Tím bez jakéhokoli právního základu zpřísnil sankci, která byla uložena navrhovatelce. Ve druhém důvodu navrhovatelka tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, neboť nezrušil sporné rozhodnutí z důvodu porušení povinnosti uvést odůvodnění Komisí. Ve čtvrtém až šestém důvodu, které jsou uvedeny podpůrně, navrhovatelka navrhuje, aby Soudní dvůr na základě jeho pravomoci změnit rozhodnutí a s přihlédnutím ke všem okolnostem věci stanovil v jejím případě pokutu ve stejné výši, jako byla stanovena pro její dceřinou společnost.

12 Je třeba zkoumat nejprve druhý důvod a pak společně první a třetí důvod.

K druhému důvodu kasačního opravného prostředku

Argumentace účastnic řízení

13 Total Tribunálu vytýká, že se při přezkumu legality dopustil nesprávného právního posouzení, neboť nezrušil sporné rozhodnutí z důvodu porušení povinnosti uvést odůvodnění Komisí. Komise totiž nezkoumala argumenty předložené navrhovatelkou, které měly vyvrátit domněnku, podle které uplatňovala rozhodující vliv na obchodní politiku své dceřiné společnosti.

14 Podle společnosti Total je kontext projednávané věci analogický s kontextem věci, ve které byl vydán rozsudek Elf Aquitaine v. Komise (C-521/09 P, EU:C:2011:620, bod 167), a vyžaduje tedy od Komise podrobnější odůvodnění důvodů, na jejichž základě dospěla k závěru, že předložené důkazy nebyly dostatečné k vyvrácení této domněnky. Navrhovatelka za tímto účelem uvedla několik důkazů, jako jsou samostatnost její dceřiné společnosti, neposkytování informací o její činnosti na trhu touto společností mateřské společnosti a neexistence pokynů mateřské společnosti dceřiné společnosti v souvislosti s řízením její činnosti. Komise však na tyto důkazy neodpověděla, což představuje nedostatek odůvodnění, a tedy porušení podstatné formální náležitosti, které měl Tribunál konstatovat z úřední povinnosti, neboť jde o důvod veřejného pořádku (viz rozsudek Siemens a další v. Komise, C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, EU:C:2013:866, bod 321).

15 Jelikož Tribunál nemohl identifikovat body sporného rozhodnutí, které by podrobně odpovídaly na skutečnosti uvedené navrhovatelkou, měl i bez návrhu vznést důvod vycházející z nedostatku odůvodnění sporného rozhodnutí a toto rozhodnutí zrušit. Tribunál však místo použití takového důvodu uvedl v bodech 75 až 102 napadeného rozsudku vlastní posouzení každé z těchto skutečností, čímž nahradil posouzení Komise.

16 Komise se domnívá, že tento důvod je nepřípustný, neboť navrhovatelka tím, že poprvé před Soudním dvorem vznáší otázku odůvodnění sporného rozhodnutí, usiluje o změnu předmětu sporu projednaného před Tribunálem. Podle Komise povaha důvodu vycházejícího z nedostatku odůvodnění jako důvodu veřejného pořádku umožňuje, aby ho soud uplatnil bez návrhu, ale neznamená, že Tribunál je povinen, pod sankcí zrušení svého rozsudku, i bez návrhu zkoumat všechny aspekty odůvodnění rozhodnutí, které před ním nebyly uplatněny.

17 Komise uvádí, že důkazy předložené navrhovatelkou, a sice finanční samostatnost její dceřiné společnosti, skutečnost, že tato dceřiná společnost má samostatné místní řízení, neexistence komunikace mezi mateřskou a dceřinou společností o jednání této dceřiné společnosti a zanedbatelný podíl činnosti, které se týkala kartelová dohoda, na obratu mateřské společnosti, představovaly argumenty, které byly předloženy v rámci čtvrtého žalobního důvodu žaloby na neplatnost podané k Tribunálu a zjevně se týkaly nesprávného posouzení Komise ve sporném rozhodnutí, a nikoli nedostatku odůvodnění tohoto rozhodnutí. Tribunál údajně na tyto žalobní důvody, které směřovaly k vyvrácení domněnky výkonu rozhodujícího vlivu, odpověděl. V rámci zkoumání tohoto žalobního důvodu mu tedy nebyla předložena otázka odůvodnění, ale meritorní otázka.

Závěry Soudního dvora

18 Podle judikatury Soudního dvora je povinnost odůvodnění unijních aktů stanovená v čl. 296 druhém pododstavci SFEU podstatnou formální náležitostí, kterou je třeba odlišit od otázky opodstatněnosti odůvodnění, která spadá do rámce meritorní legality sporného aktu (viz rozsudky Elf Aquitaine v. Komise, C-521/09 P, EU:C:2011:620, bod 146 a citovaná judikatura, jakož i Gascogne Sack Deutschland v. Komise, C-40/12 P, EU:C:2013:768, bod 46).

19 V projednávané věci navrhovatelka před Tribunálem napadla posouzení nepřímých důkazů, které uvedla pro účely vyvrácení domněnky rozhodujícího vlivu, uvedené v bodě 578 sporného rozhodnutí. Tvrdila, že Komise nesprávně zamítla důkazy předložené k prokázání neexistence rozhodujícího vlivu na obchodní jednání její dceřiné společnosti, avšak neuvedla, že Komise ve sporném rozhodnutí porušila povinnost uvést odůvodnění.

20 Je třeba poznamenat, jak vyplývá z bodu 8 tohoto rozsudku, že Tribunál poté, co doslovně převzal posouzení Komise uvedená v bodě 578 odůvodnění sporného rozhodnutí, zkoumal v bodech 74 až 99 napadeného rozsudku každé tvrzení společnosti Total o samostatnosti jednání její dceřiné společnosti a v bodě 102 napadeného rozsudku došel k závěru, že se Komise právem domnívala, že se žalobkyni nepodařilo uvedenou domněnku vyvrátit.

21 První část druhého důvodu je však v podstatě založena na stejných tvrzeních, jaká navrhovatelka uvedla před Tribunálem ke zpochybnění nikoli případného porušení povinnosti uvést odůvodnění, ale údajného nesprávného uplatnění domněnky rozhodujícího vlivu. Ve fázi kasačního opravného prostředku však navrhovatelka nekritizuje opodstatněnost odůvodnění Tribunálu obsaženého v těchto bodech napadeného rozsudku, ale zpochybňuje pouze nesprávné právní posouzení, kterého se tento soud údajně dopustil tím, že nepotrestal uváděnou nedostatečnost odůvodnění sporného rozhodnutí v souvislosti s odmítnutím důkazů předložených navrhovatelkou, které směřovaly k vyvrácení domněnky rozhodujícího vlivu.

22 Uvedená část tedy ve fázi kasačního opravného prostředku uvádí nový argument, který zpochybňuje přiměřenost odůvodnění sporného rozhodnutí, pokud jde o uplatnění domněnky rozhodujícího vlivu. Z toho vyplývá, že uvedená část musí být prohlášena za nepřípustnou, jelikož příslušnost Soudního dvora je v rámci kasačního opravného prostředku v zásadě omezena na posouzení právního řešení žalobních důvodů projednávaných před soudy rozhodujícími nejen o právních, ale i skutkových otázkách (v tomto smyslu viz rozsudek Gascogne Sack Deutschland v. Komise, C-40/12 P, EU:C:2013:768, bod 52).

23 Protože je tato první část druhého důvodu nepřípustná, musí být zamítnuta i druhá část tohoto důvodu kasačního opravného prostředku, kterou navrhovatelka tvrdí, že Tribunál nahradil odůvodnění sporného rozhodnutí, neboť nutně zahrnuje zkoumání odůvodnění tohoto rozhodnutí.

24 Proto musí být tento důvod zamítnut v plném rozsahu.

K prvnímu a třetímu důvodu kasačního opravného prostředku

Argumentace účastnic řízení

25 Total tvrdí, že jelikož odpovědnost, která byla vůči ní uplatněna a její odsouzení k solidárnímu zaplacení pokuty, vycházely výhradně z odpovědnosti její dceřiné společnosti, Tribunál tím, že snížil výši pokuty uložené této dceřiné společnosti, a nesnížil stejným způsobem pokutu mateřské společnosti této dceřiné společnosti, zpřísnil sankci, která jí byla uložena. Protože tato odpovědnost je označena za zcela odvozenou, rozdíl mezi pokutou uloženou mateřské a dceřiné společnosti, čili částka 2 704 158 eur, představuje pokutu bez jakéhokoliv právního základu. Navíc tato změna povahy její odpovědnosti vychází z napadeného rozsudku, aniž by jí kdykoli v průběhu řízení bylo umožněno předložit k tomu svá vyjádření, což představuje porušení jejího práva na obhajobu.

26 Podle navrhovatelky je sporná situace stejná jako situace, v níž byl vydán rozsudek Komise v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), kterým Soudní dvůr poté, co konstatoval, že odpovědnost mateřské společnosti je v daném případě zcela odvozená a akcesorická vzhledem k odpovědnosti její dceřiné společnosti, a závisí tak na odpovědnosti této dceřiné společnosti, přistoupil ke sladění částky pokuty uložené mateřské společnosti se sníženou částkou pokuty uložené její dceřiné společnosti.

V projednávané věci se navrhovatelka nachází v situaci mateřské společnosti, jejíž odpovědnost je zcela odvozena od odpovědnosti její dceřiné společnosti. Navrhovatelka tvrdí, že jelikož doba trvání účasti na dotčeném protiprávním jednání, která byla vůči ní konstatována, je nutně stejná jako doba trvání účasti na protiprávním jednání konstatovaná vůči její dceřiné společnosti, a jelikož snížení pokuty uložené její dceřiné společnosti vyplývá výlučně ze zkrácení této doby pouze ve vztahu k této společnosti, Tribunál měl uplatnit svou pravomoc změnit rozhodnutí stejně jako v případě rozsudku Komise v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) a upravit výši pokuty uložené mateřské společnosti v závislosti na výši pokuty, která byla nakonec uložena její dceřiné společnosti.

27 Total dodává, že jak napadený rozsudek, tak i rozsudek Total Raffinage Marketing v. Komise (T-566/08, EU:T:2013:423) byly vyhlášeny v tentýž den stejným soudním kolegiem, takže Tribunál tím, že se rozhodl nezměnit pokutu, která byla uložena navrhovatelce, porušil zásadu zákazu diskriminace mezi dvěma věcmi, které se týkají téhož skutkového stavu a dvou entit, které tvoří jeden a tentýž podnik. Kromě toho, v rámci pravomoci změnit rozhodnutí může unijní soud změnit výši pokuty. Naproti tomu nemůže změnit solidární a jednotný charakter odpovědnosti a pokuty, která z ní vyplývá, vůči entitám, které tvoří jeden podnik, pokud odpovědnost mateřské společnosti závisí výlučně na odpovědnosti dceřiné společnosti. Tribunál se tedy tím, že změnil solidární a jednotnou povahu odpovědnosti společnosti Total a její dceřiné společnosti, a v důsledku toho pokuty, která jim byly uložena, dopustil nesprávného právního posouzení.

28 Komise se domnívá, že argumentace navrhovatelky není opodstatněná, neboť je založena na nesprávném předpokladu, podle kterého odmítnutím její žaloby Tribunál zpřísnil její odpovědnost. Tribunál se však zamítnutím této žaloby nedotkl ani odpovědnosti navrhovatelky, ani výše pokuty v plném rozsahu. Snížení částky pokuty uložené dceřiné společnosti Tribunálem nemělo vliv na rozsah odpovědnosti navrhovatelky, která zůstala povinna zaplatit pokutu v celé výši.

29 Komise poznamenává, že pouhá skutečnost, že ve vztahu k jedné části pokuty se Total stala jediným dlužníkem Komise, nepředstavuje změnu pokuty, která jí byla uložena, a je jen nevyhnutelným důsledkem rozhodnutí přijatého Tribunálem v rozsudku Total Raffinage Marketing v. Komise (T-566/08, EU:T:2013:423), snížit výši pokuty uložené jejímu spoludlužníkovi. Obecně nelze situaci mateřské společnosti, které je uložena povinnost společně a nerozdílně s její dceřinou společností odlišovat od situace jiných právních entit, které byly shledány společně a nerozdílně odpovědnými a jsou spoludlužníky uložené pokuty. Za předpokladu, že je uložena povinnost společně a nerozdílně zaplatit pokutu, snížení pokuty uložené jednomu ze spoludlužníků nutně způsobuje, že druhý spoludlužník se stává sám odpovědný za zaplacení částky odpovídající tomuto snížení.

30 Podle Komise se mateřská a dceřiná společnost mohou vždy rozhodnout podat jedinou žalobu proti rozhodnutí, kterým je jim ukládána pokuta. Pokud se mateřská společnost rozhodne požádat o zrušení a změnu její pokuty prostřednictvím vlastní žaloby, rozhodnutí o této žalobě závisí na tvrzení, která pro tento účel předloží, a nikoli na případných tvrzeních předložených její dceřinou společností v souběžné žalobě. Každopádně podmínky stanovené Soudním dvorem v rozsudku Komise v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) týkající se „totožnosti předmětu“ souběžných žalob podaných mateřskou a dceřinými společnostmi nejsou v projednávané věci splněny. I když je pravdou, že jak Total, tak její dceřiná společnost kritizovaly před Tribunálem posouzení doby trvání účasti na protiprávním jednání Komisí, Tribunál snížil výši pokuty uložené dceřiné společnosti na základě argumentů, které předložila tato společnost, a ne mateřská společnost.

Závěry Soudního dvora

31 Prvním a třetím důvodem navrhovatelka zpochybňuje skutečnost, že v napadeném rozsudku Tribunál nezohlednil rozsudek Total Raffinage Marketing v. Komise (T-566/08, EU:T:2013:423), kterým byla pokuta uložená společnosti Total France snížena na 125 459 842 eur. Tvrdí, že podle judikatury Soudního dvora vyplývající z rozsudku Komise v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) byl Tribunál povinen snížit uvedenou pokutu i v případě společnosti Total.

32 Unijní právo hospodářské soutěže se vztahuje na činnosti podniků. Autoři Smluv zvolili možnost použít pojem „podnik“ pro označení osoby, která porušila právo hospodářské soutěže a může být sankcionována na základě článků 101 SFEU a 102 SFEU, a nikoliv jiné pojmy, jako jsou pojmy „společnost“ nebo „právnická osoba“, použité zejména v článku 54 ES (viz rozsudek Komise a další v. Siemens Österreich a další, C-231/11 P až C-233/11 P, EU:C:2014:256, body 41 a 42, jakož i citovaná judikatura).

33 Pojem „podnik“ označuje jakoukoli entitu vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této entity a způsobu jejího financování. Tento pojem musí být chápán jako pojem označující hospodářskou jednotku, i když z právního hlediska je tato jednotka složena z více fyzických nebo právnických osob. Pokud taková hospodářská entita poruší pravidla hospodářské soutěže, musí nést podle zásady osobní odpovědnosti za toto protiprávní jednání odpovědnost (viz rozsudek Komise a další v. Siemens Österreich a další, C-231/11 P až C-233/11 P, EU:C:2014:256, body 43 a 44, a citovaná judikatura).

34 V této souvislosti může být za určitých okolností právnická osoba, která se nedopustila jednání porušujícího právo hospodářské soutěže, přesto potrestána za protiprávní jednání jiné právnické osoby, jestliže jsou obě tyto osoby součástí téže hospodářské entity a tvoří podnik, který porušil článek 101 SFEU (viz rozsudek Komise a další v. Siemens Österreich a další, C-231/11 P až C-233/11 P, EU:C:2014:256, bod 45).

35 Chování dceřiné společnosti tedy lze přičíst mateřské společnosti, pokud tato mateřská společnost skutečně vykonává rozhodující vliv na chování této dceřiné společnosti (v tomto smyslu viz rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, C-97/08 P, EU:C:2009:536, body 58 a 59, jakož i citovaná judikatura).

36 V případě, kdy mateřská společnost vlastní 100 % základního kapitálu své dceřiné společnosti, existuje vyvratitelná domněnka, podle které uvedená mateřská společnost skutečně vykonává rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti (viz rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, C-97/08 P, EU:C:2009:536, bod 60, jakož i citovaná judikatura).

37 V projednávané věci Komise přičetla společnosti Total odpovědnost společnosti Total France a společně a nerozdílně jim uložila pokutu ve výši 128 163 000 eur. Jak bylo uvedeno v bodě 10 tohoto rozsudku, Tribunál v rozsudku Total Raffinage Marketing v. Komise (T-566/08, EU:T:2013:423) snížil pokutu uloženou dceřiné společnosti Total France na 125 459 842 eur.

38 Soudní dvůr rozhodl, že v situaci, kdy je odpovědnost mateřské společnosti zcela odvozena od odpovědnosti její dceřiné společnosti a žádný jiný faktor individuálně necharakterizuje chování vytýkané mateřské společnosti, odpovědnost této mateřské společnosti nemůže jít nad rámec odpovědnosti její dceřiné společnosti (v tomto smyslu viz rozsudek Komise v. Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, body 37, 39, 43 a 49).

39 Uplatnění zásad vyplývajících z této judikatury unijními soudy vyžaduje splnění určitých procesních podmínek, zejména podání souběžných žalob se stejným předmětem dceřinou a mateřskou společností (viz rozsudek Komise v. Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, bod 49). Soudní dvůr upřesnil, že slovní

spojení „stejný předmět“ nevyžaduje totožnost rozsahu žalob těchto společností ani totožnost argumentů, které tyto společnosti předložily (viz rozsudek Komise v. Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, bod 43).

40 Je třeba konstatovat, že tyto podmínky byly v projednávané věci splněny. Podobně jako mateřská a dceřiná společnost dotčené ve věci, v níž byl vydán rozsudek Komise v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), podaly Total i Total France proti spornému rozhodnutí žalobu a tyto žaloby měly stejný předmět, co se týče zvláště doby trvání protiprávního jednání.

41 I když Soudní dvůr v rozsudku Komise v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) rozhodl pouze o možnosti zohlednit v rámci žaloby podané mateřskou společností, jejíž odpovědnost je zcela odvozena od odpovědnosti její dceřiné společnosti, výsledek žaloby podané uvedenou dceřinou společností, z judikatury Soudního dvora, zejména z rozsudku Areva a další v. Komise (C-247/11 P a C-253/11 P, EU:C:2014:257, body 136 až 138) přesto vyplývá, že když jsou splněny procesní podmínky uvedené v předchozích bodech, mateřská společnost, jejíž odpovědnost je zcela odvozena od odpovědnosti její dceřiné společnosti, má mít v zásadě prospěch z případného snížení odpovědnosti dceřiné společnosti, která jí byla přičtena.

42 Tribunál se z toho důvodu dopustil nesprávného právního posouzení, když nezohlednil závěr rozsudku Total Raffinage Marketing v. Komise (T-566/08, EU:T:2013:423).

43 Z toho plyne, že první a třetí důvod kasačního opravného prostředku jsou opodstatněné.

44 Proto je třeba napadený rozsudek zrušit v rozsahu, v němž Tribunál nesladil výši pokuty uložené společnosti Total s výší pokuty uložené společnosti Total France.

45 Za těchto podmínek a rovněž v návaznosti na rozsudek vydaný v ten samý den ve věci Total Marketing Services v. Komise (C-634/13 P, EU:C:2015) není třeba zkoumat čtvrtý až šestý důvod kasačního opravného prostředku, které byly uplatněny podpůrně.

46 Podle čl. 61 prvního pododstavce druhé věty statutu Soudního dvora Evropské unie může Soudní dvůr, je-li kasační opravný prostředek opodstatněný, v případě, že zruší rozhodnutí Tribunálu, vydat sám konečné rozhodnutí ve věci, pokud to soudní řízení dovoluje. Tak tomu je v projednávaném případě.

47 Na základě úvah obsažených v bodech 38 až 44 tohoto rozsudku je třeba snížit výši pokuty uložené společnosti Total na úroveň pokuty uložené její dceřiné společnosti Total France, jak je stanovena v bodě 1 výroku rozsudku Total Raffinage Marketing v. Komise (T-566/08, EU:T: 2013:423).

48 Výši pokuty uložené společnosti Total společně a nerozdílně se společností Total France v článku 2 sporného rozhodnutí je tudíž třeba stanovit na částku 125 459 842 eur.

K nákladům řízení

49 Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora, není-li kasační opravný prostředek opodstatněný nebo je-li tento kasační prostředek opodstatněný a Soudní dvůr vydá sám konečné rozhodnutí ve věci, rozhodne o nákladech řízení.

50 Podle čl. 138 odst. 1 stejného jednacího řádu, který se použije na základě čl. 184 odst. 1 jednacího řádu na řízení o kasačním opravném prostředku, se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Podle čl. 138 odst. 3 první věty téhož řádu platí, že pokud měl každý účastník ve věci částečně úspěch i neúspěch,

ponesou jednotliví účastníci vlastní náklady řízení. Jeví-li se to však vzhledem k okolnostem v projednávané věci jako odůvodněné, může Soudní dvůr rozhodnout, že účastník řízení ponese vlastní náklady řízení a nahradí část nákladů řízení vynaložených druhým účastníkem řízení.

51 V tomto ohledu je třeba vzhledem k okolnostem projednávané věci rozhodnout, že Total ponese tři čtvrtiny vlastních nákladů řízení a nahradí tři čtvrtiny nákladů řízení vynaložených Komisí, v rámci řízení o kasačním opravném prostředku a řízení před Tribunálem a Komise ponese čtvrtinu vlastních nákladů řízení a nahradí čtvrtinu nákladů řízení vynaložených společností Total souvisejících s těmito dvěma řízeními.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

1) Rozsudek Tribunálu Evropské unie, Total v. Komise (T-548/08, EU:T:2013:434) se zrušuje v rozsahu, v němž nesladil výši pokuty uložené společnosti Total SA s výší pokuty uložené společnosti Total Raffinage Marketing SA rozsudkem Total Raffinage Marketing v. Komise (T-566/08, EU:T:2013:423).

2) Ve zbývající části se kasační opravný prostředek zamítá.

3) Výše pokuty uložené společnosti Total SA společně a nerozdílně se společností Total Raffinage Marketing SA v článku 2 rozhodnutí Komise C (2008) 5476 final ze dne 1. října 2008 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/39.181 – Svíčkové vosky) se stanoví na částku 125 459 842 eur.

4) Total SA ponese tři čtvrtiny vlastních nákladů řízení a nahradí tři čtvrtiny nákladů řízení vynaložených Evropskou Komisí souvisejících s tímto řízením o kasačním opravném prostředku a řízením v prvním stupni.

5) Evropská komise ponese čtvrtinu vlastních nákladů řízení a nahradí čtvrtinu nákladů řízení vynaložených společností Total SA souvisejících s tímto řízením o kasačním opravném prostředku a řízením v prvním stupni.

Podpisy.